

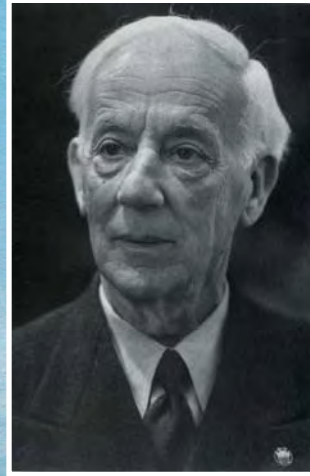
RAFAEL PATXOT, L'ÚLTIM HUMANISTA?

Guia de recursos per als docents

**Tallers d'Història Curs 2013-2014
Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols**

M. Àngels Suquet i Rosa M. Rourich

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

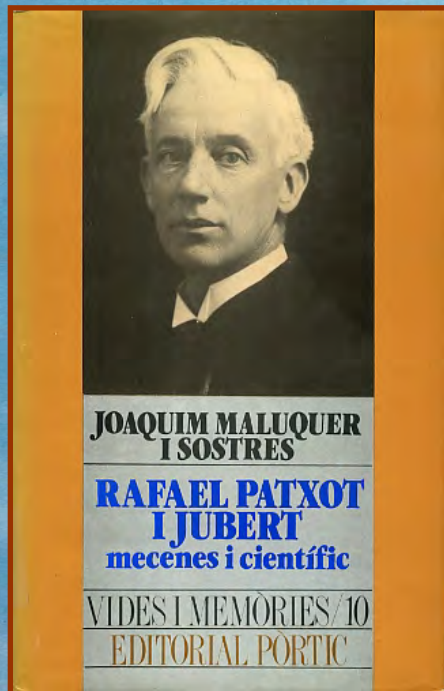
“Científic i mecenes, fou un gran promotor de la cultura catalana, que donà sempre prova d'un humanisme profund, d'una gran independència d'esperit i d'una rectitud indestructible”

“Pren-te la mida o sàpigues fins on arribes i, mentre ho deia, amb la mà dreta feia el gest de mesurar-se el pit. Em resulta evident que per a l'avi aquella reflexió fou una de les metes i un dels mitjans que van orientar la seva vida”

Núria Delétra-Carreras Patxot, néta de Rafael Patxot

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Bibliografia i fonts

Podeu trobar informació sobre Rafael Patxot a:

<http://josepcullell.net/2011/08/07/recuperar-rafael-patxot-i-jubert/>

<http://www.raco.cat/index.php/revistagirona/article/viewFile/95799/156974>

<http://perepujol.blogspot.com.es/2010/12/rafael-patxot-i-jubert.html>

http://ca.wikipedia.org/wiki/Rafael_Patxot_i_Jubert

<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/3-politica/17-politica/393471-rafael-patxot-una-cultura-un-pais.html>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

ÍNDIX

-Retrat d'un personatge	5
-Sant Feliu de Guíxols-Barcelona-Suïssa	11
-El científic: astrònom i meteoròleg	33
-L'Atles Internacional dels núvols	41
-El mecenes	50
-L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya	64
-L'Estudi de la Masia Catalana	74
-Epíleg	85

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

Retrat que en va fer Ramon Sugranyes de Franch en el parlament que pronuncià en ocasió del vint-i-cinquè aniversari del seu traspàs:

“Vellard auster, de figura dreta, coronada d’una cabellera blanca i ben retallada” que “s’assemblava més a un lord anglès que a un ancià de les nostres latituds”

Segons Joaquim Maluquer:

“L’alçària moral que aflorava en la conversa completava i augmentava la dimensió del personatge, fins a fer-ne la “imatge de dignitat patrícia”, que també emprà Sugranyes de Franch per a caracteritzar-lo”.

Retrat extret de la biografia de Joaquim Maluquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

Segons Joaquim Maluquer:

“De la personalitat de Rafael Patxot m’han quedat gravats els trets següents: la independència de criteris i d’actuacions, independència a ultrança, però guiada i temperada per un insubornable sentiment del deure, de la justícia i d’amor a Catalunya; una radical intransigència amb la falsedat, el deshonor i la mentida, que van dur-lo al rebuig sense pal·liatius de les autoritats franquistes, però també a la denúncia dels tràgics excessos comesos en la zona republicana i, fet prou significatiu i revelador atès el seu pregon sentit cristià, a posar de manifest les claudicacions de l’Església davant del dictador; una total unitat entre el que pensava, el que deia i el que feia; una vivència de Catalunya, intensa i total, malgrat la persecució i l’allunyament; una concepció de la riquesa, altament responsable, que la reduïa a un mitjà per a dur a terme una obra social i cultural; i, relacionat amb l’anterior, un estil de vida, personal i familiar, d’una total sobrietat que, en certa manera, era la contra figura dels seus generosos mecenatges”.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

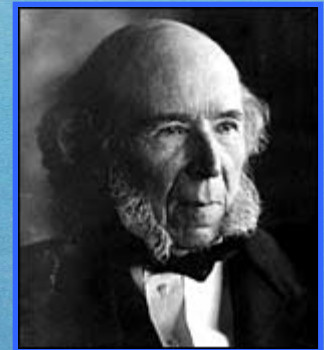
Retrat de Rafael Patxot de l'any 1889, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

La influència de Herbert Spencer:

Segons Joaquim Maluquer, Patxot reconeixia com a mestre de sociologia Herbert Spencer, amb la seva defensa de la personalitat humana, amb el rebuig de l'abús del poder de l'Estat que plasmà a *The Man versus the State* i “profetitzant el *coming slavery*, que ara ja patim amb escreix”.

Retrat de Herbert Spencer, extret de:

<http://www.pbs.org/wgbh/amex/carnegie/peopleevents/pande03.html>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

Vegeu també el retrat que en fa Gaziell a “El Carnegie de Catalunya”, publicat a *La Vanguardia* el 16 d'abril de 1926:

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1926/04/16/pagina-5/33255498/pdf.html?search=carnegie>

Aquesta referència ens ha estat facilitada per Josep Cullell i Ramis

Retrat d'Agustí Calvet, Gaziell, extret de
<http://www.escriptors.cat/autors/gaziell/>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Retrat d' un personatge

Sentit de la justícia:

Durant els conflictes obrers del final del segle XIX, que van abocar-lo a la venda de la fàbrica de Sant Feliu de Guíxols. Quan es van acabar les vagues, va readmetre tots els obrers, fins i tot els vaguistes i els va respectar l'antiguitat. També es mostrà favorable al dret de constituir-se com a sindicats.

Retrat amb la seva néta Núria el 1936, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Sant Feliu de Guíxols-Barcelona-Suïssa

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

**“S’ha de tenir el cap prou fort i prou serè per a guaitar
el món des d’un balcó sense baranes”**

Sant Feliu de Guíxols, 1872 – Ginebra (Suïssa), 1964

**Fill del pianista Eusebi Patxot i Llagostera (1846-1893) i nét
del qui fou alcalde de Sant Feliu, Rafael Patxot i Ferrer (1810-
1886).**

Facetes:

Industrial surer

Astrònom i meteoròleg

Mecenes i filantrop

Bibliòfil i escriptor

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Sant Feliu de Guíxols

L'any 1935 escrivia des de la Masia Mariona:

“En l’escenari de la meva infantesa el mar hi ocupa un gran espai lluminós que dibuixa l’horitzó de migjorn. Part de terra, és emmarcat pel muntanyam de granit rosa que es redreça en nobles penya-segats i quan el coster s’engruna en esllavissades grandioses, la mar les va engolint, escabellant-se fressosa entre pedrals”

Costa des de la punta de la Cova fins a cala Vigatà amb l’ermita de Sant Elm, cap al 1965

AMSFG. Col·lecció Josep Escortell (Autor: J. Cebollero)

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Sant Feliu de Guíxols

Joc infantil:

Mentre Rafael i els seus amics es banyaven al mar, un company feia veure que era un gran peix amenaçador, el mític “sorraig”, i cridava el seu nom.

Exemplar de balena capturat a Sant Feliu el 1912.

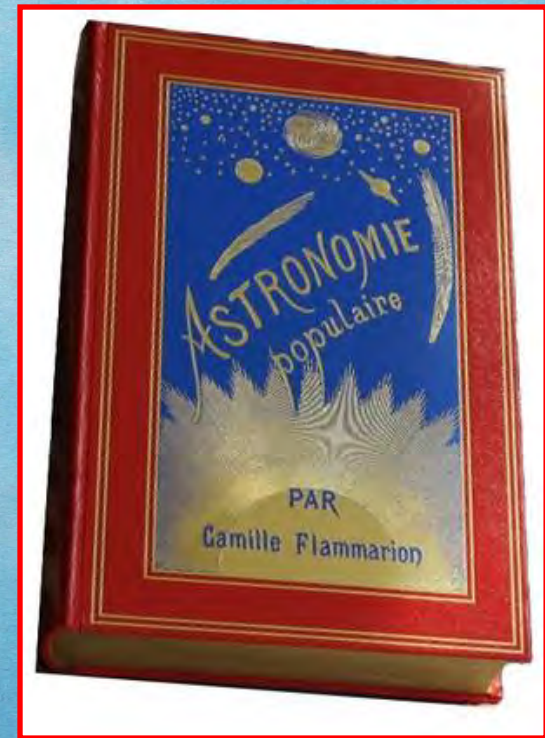
**AMSFG. Col·lecció Antoni Vidal Arxer
(Autor: desconegut)**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona, França i Anglaterra

Amb nou anys va anar a estudiar a les Escoles Pies a Barcelona. El juny de 1886 va passar la revàlida pel títol de pèrit mercantil a Barcelona, estudià a París i amplià estudis a Anglaterra (Londres i Cambridge).

Segons testimoni de la seva néta Núria, recollit per Joaquim Maluquer, la seva afició a l'astronomia va sorgir a Reims quan, amb setze anys, va fer un viatge per a l'empresa familiar. L'esposa d'un gran productor de xampany l'obsequià amb el llibre de Camille Flammarion *L'astronomie populaire*.

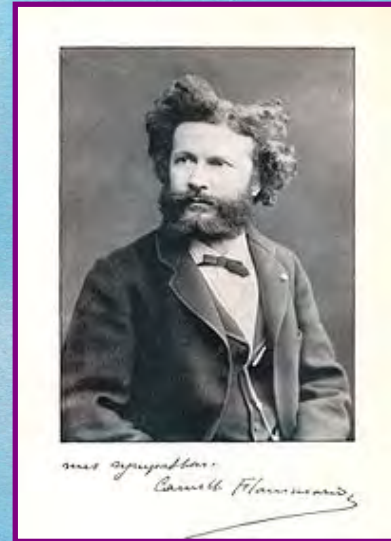
RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona, França i Anglaterra

Durant la dècada dels 80 del segle XIX l'astronomia es va posar de moda. Les revistes publicaven els darrers descobriments astronòmics i també van aparèixer llibres de divulgació i novel·les.

Camille Flammarion, francès, va ser un dels astrònoms més populars de l'època arran dels seus treballs i perquè va publicar la seva obra de divulgació de l'astronomia. També va ser un dels organitzadors de l'Exposició Universal de 1889 a París, on l'astronomia estigué molt ben representada. Es va instal·lar un observatori astronòmic a la part superior de la Torre Eiffel.

Vegeu: Jiménez Montalvo, Ivan. *Van Gogh. La voz nocturna* a <http://laformuladelapiz.wordpress.com/tag/flammarion/> [Consulta a 19 de juny de 2013]

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Sant Feliu de Guíxols

Mentre Rafael estudiava a Anglaterra, va morir la seva mare i, al cap de poc, el seu pare. Va haver de tornar i es va haver de fer càrrec del negoci familiar. Malgrat tot, no va abandonar mai la seva autèntica vocació que era la ciència.

El 1894 es casà amb Lluïsa Rabell i Cíbils, de família benestant i amb negocis en l'àmbit mercantil. Van tenir tres filles: Montserrat, Maria i Concepció.

Retrats de Rafael Patxot i Lluïsa Rabell, extrets de la biografia de Joaquim Maluquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Sant Feliu de Guíxols

El 1896 va inaugurar l'Observatori Català, al passeig del Mar de Sant Feliu de Guíxols.

Vegeu: <http://socsantfeliudeguixols.com/ca/barri-a-barri/nucli-historic/passeig-del-mar/casa-patxot>

**AMSFG. Col·lecció Municipal
d'Imatges (Editor: Àngel
Toldrà Viazó)**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

Entre 1870 i 1923 hi va haver molts conflictes amb els treballadors de les fàbriques de suro, especialment entre 1899 i 1900. Quan es van acabar les vagues, Rafael Patxot no va acomiadar cap dels treballadors que s'havien adherit a la vaga i era partidari del dret a sindicar-se.

No obstant, després d'uns incidents va tenir por i va enviar la seva esposa i les seves filles a Barcelona. Ell es quedà per vendre la fàbrica i es reuní amb la família entre 1901 i 1902.

Treballadors del suro a Sant Feliu de Guíxols, 1925

AMSFG. Fons Ricard Mur (Autor: Ricard Mur)

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

Es van instal·lar a Sarrià, al passeig de la Bonanova número 29. Allà hi traslladà els seus arxius i la seva biblioteca. A més, adquirí una casa darrera del monestir de Pedralbes, que anomenà *Clos Montserrat*.

Vista del Tibidabo, cap al 1915

**AMSFG. Col·lecció Ramon Tauler (Autor:
Luciano Roisin)**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

Va dedicar-se al negoci del seu sogre Rafael Rabell Patxot, que comerciava al major amb Amèrica del Sud. De fet, ja l'havia fet apoderat l'any 1894.

El 1912 va morir el senyor Rabell, Patxot decidí aleshores desmuntar l'Observatori Astronòmic Català. Les peces i l'instrumental van ser distribuïts entre el Monestir de Montserrat i la Societat Astronòmica de Barcelona.

**Desmuntatge de l'Observatori Astronòmic Català
AMSEF. Col·lecció Municipal d'Imatges (Autor: desconegut)**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

A Barcelona entrà en contacte amb el món intel·lectual català, freqüentà el cercle de L'Avenç.

L'Avenç fou un establiment tipogràfic i editorial inscrit en la ideologia modernista. Va ser fundat per Jaume Massó i Ramon Casas per promoure les lletres catalanes i editar autors i obres per mitjà de col·leccions econòmiques, a l'abast del gran públic. Per exemple, L'Avenç va realitzar l'edició de la primera gramàtica de Pompeu Fabra.

Vegeu: Actualitat literària sobre l'Avenç a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

<<http://lletra.uoc.edu/ca/edicio/lavenc>>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

URÀNIA

Versió en català - Traducció de Rafel Patxot
1903

Primera part
La Musa del cel

Patxot S'enriquí en el seu vessant humanista, emmarcat en el Modernisme (en el qual van prevaldre l'arquitectura, les arts plàstiques però també la literatura i, de retruc, la llengua catalana).

Patxot va publicar la traducció del francès i de l'anglès al català de quatre llibres a la Biblioteca Popular de l'Avenç. El primer va ser *Uranie*, de Camille Flammarion (1903).

Rafael Patxot va relacionar-se amb Joan Maragall, el canonge filòleg Mn. Antoni Alcover, Eugeni d'Ors i Pere Coromines.

Per saber més del Modernisme català, vegeu el documental *Modernisme, una història de destrucció*, de Lluís Permanyer:

<https://www.youtube.com/watch?v=6rV7r3mriSA>

I els llocs web:

<http://www.xtec.cat/trobada/modernis/modernis.htm>

<http://www.xtec.cat/~aribas4/literatura/modernisme/modernisme.htm>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

La mort prematura de dues de les seves filles va motivar el pare a la institució de fundacions per a la realització d'obres benèfiques que portessin el seu nom.

Patxot s'inicià en el mecenatge instituint el que ell mateix definí com a “fundacions familiars de recordança”:

Fundació Concepció Rabell i Cibils (1919)

Fundació Montserrat Patxot i Rabell (1919)

Concursos Musicals Eusebi Patxot Llagustera (1919)

Fundació Clara Jubert de Patxot (1920)

Concursos Rafael Patxot i Ferrer (1920)

Concursos per a estudis de ciències físiques i matemàtiques (1922)

Medalla d'Or del Centre Excursionista de Catalunya (1923)

Fundació Maria Patxot i Rabell (1925)

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Barcelona

INSTITUCIÓ PATXOT

Fins a la dictadura de Primo de Rivera, Patxot s'havia mantingut en segon terme. El seu mecenatge col·laborava amb les institucions que ja existien i marcaven les línies d'actuació: Institut de Cultura de la Dona, Orfeó Català, Acadèmia de Bones Lletres, Centre Excursionista de Catalunya i Biblioteca de Catalunya.

Amb la dictadura va venir la desarticulació d'aquestes institucions, ell apostà per emprendre actuacions a títol personal. L'any 1926 va crear la Institució Patxot on aplegava les obres de mecenatge creades anteriorment i n'instituí de noves. Una de les més remarcables va ser el patrocini de les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, creat per Prat de la Riba durant la Mancomunitat.

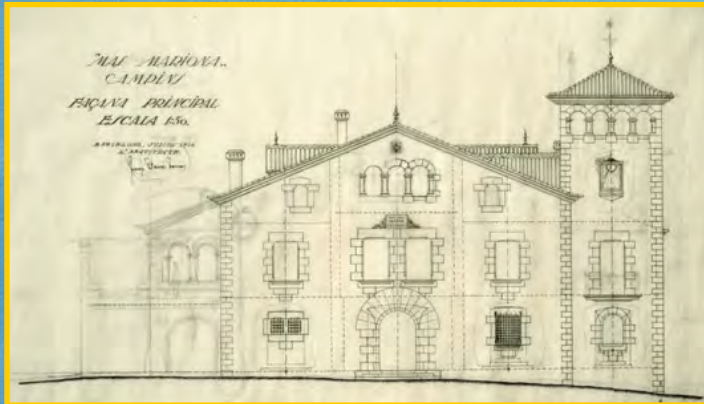
Retrat de Miguel Primo de Rivera
en format fotopostal (Unión
Universal de Correos)

Per saber més del cop d'estat de
Primo de Rivera podeu veure:

http://www.youtube.com/watch?v=15LFnp3Kk_0

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Mosqueroles

L'any 1931, Rafael Patxot va encarregar a l'arquitecte Josep Danés el projecte de la seva casa d'estiueig a Mosqueroles (Montseny). L'edifici va ser concebut segons els ideals i l'estètica noucentista. Aquest era el lloc on el matrimoni Patxot-Rabell havia decidit retirar-se durant la seva vellesa.

Per saber-ne més podeu consultar:

<http://www.diba.cat/parcsn/parcs/fitxers/pdf/p03d272.pdf>

Joaquim Nadal. *Josep Danés i Torras. Noucentisme i regionalisme arquitectònics a*

<http://joaquimnadal.cat/josep-danes-i-torras-noucentisme-i-regionalisme-arquitectonics/>

Vista d'una façana de la Masia Mariona, que actualment és la seu del Parc Natural del Montseny i de l'exposició permanent "L'univers Patxot". Vegeu:

<http://www.diba.es/parcsn/parcs/fitxers/pdf/p03d219.pdf>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Mosqueroles-Barcelona

Quan va esclatar la Guerra Civil espanyola, el 18 de juliol de 1936, ell i la seva esposa Lluïsa Rabell i Cibils eren a la seva casa del Montseny.

Van ser perseguïts per milicians anarquistes, però el conseller de cultura, Ventura Gassol, els ajuda a fugir fingint la seva detenció.

Van embarcar al port de Barcelona i es van exiliar a Suïssa, des d'on manifestà la seva oposició i rebuig al règim franquista.

Primer s'instal·laren a la casa que la seva filla Concepció tenia a Sallagosa, a la Cerdanya francesa, però no era un lloc segur.

Rafael Patxot amb els seus néts a Sallagosa, quan van iniciar el seu exili. Imatge extreta de la biografia de Joaquim Maluquer.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Suïssa

Retrat del matrimoni Patxot-Rabell als anys 50, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

A Suïssa, inicialment, es van instal·lar a Lugano (1936-1937); després a La Rosiaz, Lausanne (1937-1940); després a Fribourg i, des de l'any 1952, a Ginebra.

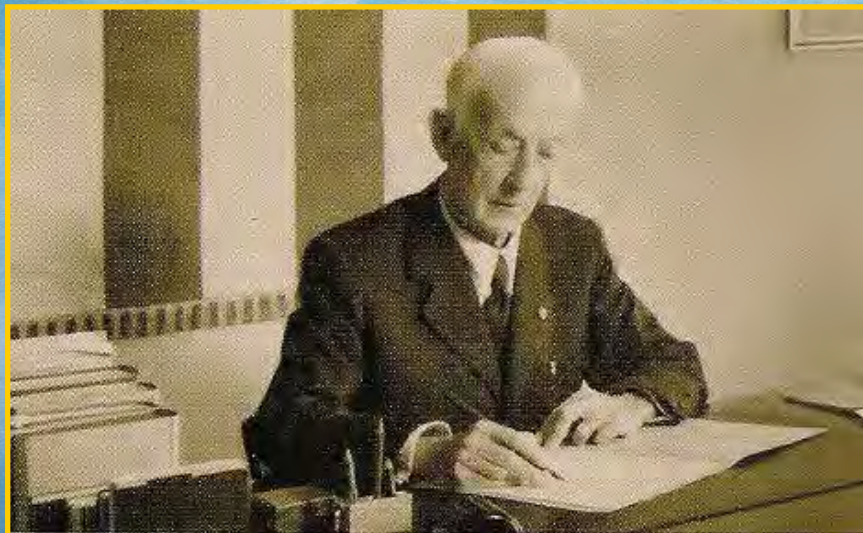
L'exili durà vint-i-vuit anys, fins que l'any 1964 morí a Ginebra.

Durant l'exili establí una amistat “profunda i excepcional” amb el cardenal Vidal i Barraquer, que s'havia negat a signar la Carta Col·lectiva de l'Episcopat Espanyol, per mitjà de la qual l'església mostrava la seva adhesió al cop d'estat del general Franco.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Suïssa

El 19 d'octubre de 1939 Patxot fou citat a declarar davant del Tribunal de Responsabilidades Polítiques, amb informes de la Guàrdia Civil, de l'Institut Municipal d'Estadística, de FET y de las JONS i de l'Ajuntament de Sant Feliu. Es va reconèixer que era apolític i que havia ajudat amb escreix la cultura, però se'l condemnà pel seu catalanisme a pagar una multa de cent mil pessetes.

Rafael Patxot al seu despatx de Friburg, amb la senyera al fons

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Suïssa

Des de Suïssa, Rafael Patxot va presenciar impotent el saqueig de les seves dues cases per part dels dos bàndols i la destrucció de bona part del seu treball.

La casa del passeig de la Bonanova 29 havia estat incautada per la Generalitat però, quan el Govern de la república s'instal·là a Barcelona, va ser ocupada per uns militars que iniciaren l'espoliació. Després, va ser ocupada per la família d'un general franquista que es va vendre els llibres més valuosos de la seva biblioteca (molts incunables) que ell havia volgut llegar a la Biblioteca de Catalunya. Van llençar tots els records de les dues filles que havien mort.

També van destruir el seu Arxiu de Núvols, juntament amb tots els instruments, instal·lacions i registres de Barcelona, seguint les ordres del Servei Meteorològic Espanyol.

El martiri de Masia Mariona, incendiada el 28 de gener de 1939 a les onze de la nit.

Gravat de *Guaïtant enrere*, de Rafael Patxot

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Suïssa

La Masia Mariona, havia estat incautada per l'Ajuntament de Sant Celoni. La primavera de 1938 va ser ocupada per militars i comissaris polítics que van robar tot el que els semblà.

Durant la retirada, la brigada Lister hi va calar foc. Patxot ho qualificà com “el martiri de la Masia Mariona” i va fer esculpir en el portal adovellat “Hostes vindran que de casa us trauran. 3 d'agost de 1936. Adéu-siau”.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

Suïssa

Retrat de Concepció Patxot Rabell,
extret de la biografia de Joaquim
Maluquer

La Institució Patxot continuà realitzant algunes actuacions a Suïssa:

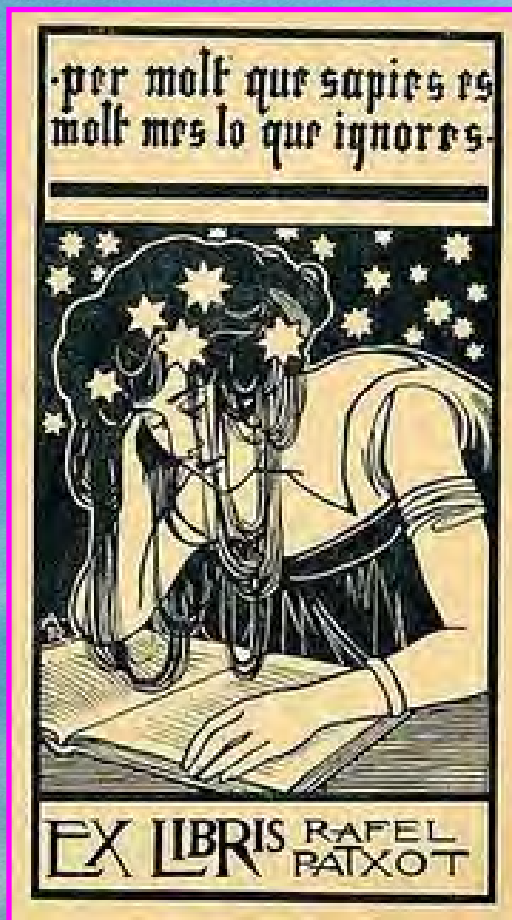
- Edició del *Guaitant enrera* l'any 1952 i altres llibres.**
- Va ajudar econòmicament diferents exiliats catalans.**
- Va donar beques a estudiants catalans que ampliaven estudis a Suïssa: Ramon Sugranyes de Franch, Maurici Serrahima, Ferran Ruís Hebrard, Joan B. Roca Caball i Mn. Carles Cardó.**
- En record de la seva filla Concepció, morta el 1962, va instituir ajudes per a noies catalanes i ajudes per mares de família suïsses, que es van donar entre 1962 i 1972.**
- També donà suport al professor Joan Corominas, que havia iniciat el seu ambiciós *Onomasticon Cataloniae*.**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

Segons Joaquim Maluquer

“La primera manifestació externa de la personalitat del jove Patxot fou la científica. Gosaria afirmar que, malgrat les seves nombroses, variades i reeixides realitzacions, la seva vocació primera –i primordial- fou la de l’observador de la natura, doblat de matemàtic, amb l’afegitó del pensador que corona l’edifici mental.”

Autor: Alexandre de Riquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

Vegeu:

<http://www.astrogea.org/ipa/galeria/obscatala/>

El 1896 va inaugurar l'Observatori Català, al passeig del Mar de Sant Feliu de Guíxols.

L'Observatori es va mantenir actiu fins el 1911, que va ser desmuntat i distribuït entre el Monestir de Montserrat i la Societat Astronòmica de Barcelona, que el 1918 el cedí a la Universitat de Barcelona.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

Portada del llibre *La pluviometria catalana*

Biblioteca de l'Observatori
Astronòmic Català

INSPAI. Col·lecció Emili Massanas
(Autor: desconegut)

Llibres que va publicar:

- *Meteorologia catalana* (1908), observacions del període 1896-1905
- *La pluviometria catalana* (1912), observacions del període 1906-1910
- *Segon estudi de la pluja a Sant Feliu de Guíxols* (1923), observacions del període 1895-1923
- *Contribució a l'estudi dels corrents atmosfèrics mitgers* (1923)

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

“La nit estrellada” de Vincent van Gogh (1889)
Museu d'Art Modern de Nova York

A més de Venus i la Lluna, apareixen altres estrelles que corresponen a la constel·lació d'Àries. Les ondulacions que travessen el cel podrien representar, segons alguns autors, la Via Làctea o la forma en espiral de les galàxies, fet que acabava de ser descobert

Vegeu: Jiménez Montalvo, Ivan. *Van Gogh. La voz nocturna* a <http://laformuladelapiz.wordpress.com/tag/llammarion/> [Consulta a 19 de juny de 2013]

L'Observatori era l'obsequi que va regalar ell mateix per poder dedicar-se a la ciència.

Va dedicar-se a:

- 1 Treballs micromètrics d'estels múltiples (1r a Espanya en realitzar-los): catàleg de 156 estels dobles**
- 2 Mesura amb precisió de la velocitat de la tramuntana (1r a Catalunya)**
- 3 Organitzar la Xarxa Patxot per a l'estudi de la pluviometria gironina, que després amplià a Catalunya, les Balears i el Rosselló**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

Segons Joaquim Maluquer :

“L’observatori estava protegit per una cúpula d’acer de 5,30 metres de diàmetre interior, reforçada a prova de tramuntanades, amb l’interior de fusta recoberta amb linòleum.

L’instrument principal fou un refractor equatorial doble, de 0,22 metres d’obertura, construït a París, igual com ho havia estat la cúpula. “

Vistes de l’interior de la cúpula de l’Observatori Astronòmic Català

INSPAI. Col·lecció Emili Massanas (Autor: desconegut)

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

**"Nit estrellada sobre el Roine " de Vincent van Gogh (1888)
Musée d'Orsay**

Hi ha representada una de les constel·lacions més famoses del cel boreal: L'Óssa Major

**Vegeu: Jiménez Montalvo, Ivan. *Van Gogh. La voz nocturna* a <http://laformuladelapiz.wordpress.com/tag/llammarion/>
[Consulta a 19 de juny de 2013]**

Segons Joaquim Maluquer :

"El telescopi permetia múltiples aplicacions, tals com l'observació directa del firmament, els amidaments micromètrics, les posicions diferencials, l'astrofotografia, l'espectroscòpia, la física sola i d'altres.

Completaven la part astronòmica de l'observatori una pèndola sideral amb ressonador per a batre els egons en les observacions de trànsits i un teodolit azimutal. Amb l'utilitatge descrit, Rafael Patxot fou l'iniciador a Espanya dels treballs micromètrics d'estels múltiples."

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El científic: astrònom i meteoròleg

Segons Joaquim Maluquer

“Després hi instal·laren els instruments meteorològics, com els anemògrafs i altres, que progressivament anaren desplaçant, per dir-ho així, la secció astronòmica de l’observatori de Sant Feliu, fins al punt que l’obra científica més rellevant de Rafael Patxot ha estat la contribució a la meteorologia catalana, amb especial esment a l’estudi dels núvols o nefologia, que atenyé un abast internacional”

**AMSFG. Col·lecció España-Ibáñez
(Autor: desconegut)**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

Patxot comença a prendre anotacions sobre els núvols a l'Observatori Català, entre 1895 i 1905, sense interrupció, i en va fer la publicació el 1908.

*Conferència Internacional de directors de serveis meteorològics (Paris, setembre de 1919).
M. Gorczynski. Pr. Mercanton. Pr. De Quervain. Ten. Bureau. R.P. Gamber. M. Dongier.
Com. Fouch. M. Mathias. M. Rothé. M. Laseire. M. Eginitis. M. Knox. Shaw. A. Krogness.
Cap. Barrford. M. Lebeuf. Cap. Frank. M. Jacobs. R.F. Berloty. S.J. P. Coculesco. Sir Walker.
M. Hunt. M. Hesselberg. Ten. Grant. M. Stewart. Pr. Bjorknes. Cor. Galbis. Pr. Fontserè.
Com. Jaumotte. Cor. Bates. M. Wallen. Sir Stupart. M. Angot. Sir Napier Shaw. Pr. Palezzo.
Pr. van Everdingen. Cap. Ryder.*

El 1919, en una reunió de l'Organització Meteorològica Internacional (OMI), en la que hi participava Eduard Fontserè, com a membre de la Delegació Espanyola, es van posar les bases per al futur Servei Meteorològic de Catalunya (1921).

Vegeu la Història del Servei Meteorològic de Catalunya a

**<http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]
[Consulta a 19 de juny de 2013]**

En la reunió, Patxot proposà continuar l'estudi dels núvols. Es va constituir una secció especialitzada al Servei Meteorològic de Catalunya, finançada per la Fundació Concepció Rabell.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

El 1921 l'OMI va crear novament la Comissió Internacional per a l'estudi dels núvols, el SMC tenia tradició de recerca en aquest àmbit i va tenir molt de pes.

Patxot i Fontserè foren escollits membres de la Comissió Internacional.

Fitxa de la Fundació Concepció Rabell per a la catalogació de les fotografies de núvols. Exemple concret d'una foto feta des de la mateixa seu de l'SMC a Barcelona (c/Comte d'Urgell, 187) . De les 175 fotografies que componen l'Atlas International des Nuages, 26 pertanyen a la Fundació Concepció Rabell.

**Vegeu a <http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]
[Consulta a 19 de juny de 2013]**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

**Retrat d'Eduard Fontserè procedent del
seu fons, que es troba a l'Institut
Cartogràfic de Catalunya**

Vegeu:

<http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

L'any 1923 s'organitzaren tots els materials recollits, a Utrecht, i l'any 1925 va ser publicat un petit atles de núvols en català i en francès, amb pròleg del general francès E. Delcambre.

Tanmateix no es disposava de fons per a l'edició de l'atles. Per aquest motiu, durant la reunió del Comitè Meteorològic Internacional de Viena, l'any 1926, la Institució Patxot oferí fer-se càrrec del cost de l'edició.

**Fitxa del SMC per a la catalogació de les fotografies de núvols.
Vegeu a <http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]
[Consulta a 19 de juny de 2013]**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

Observatori Fabra, Barcelona, juny de 1929.
La Comissió Internacional per la l'Estudi dels Núvols

Vegeu a <http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]
[Consulta a 19 de juny de 2013]

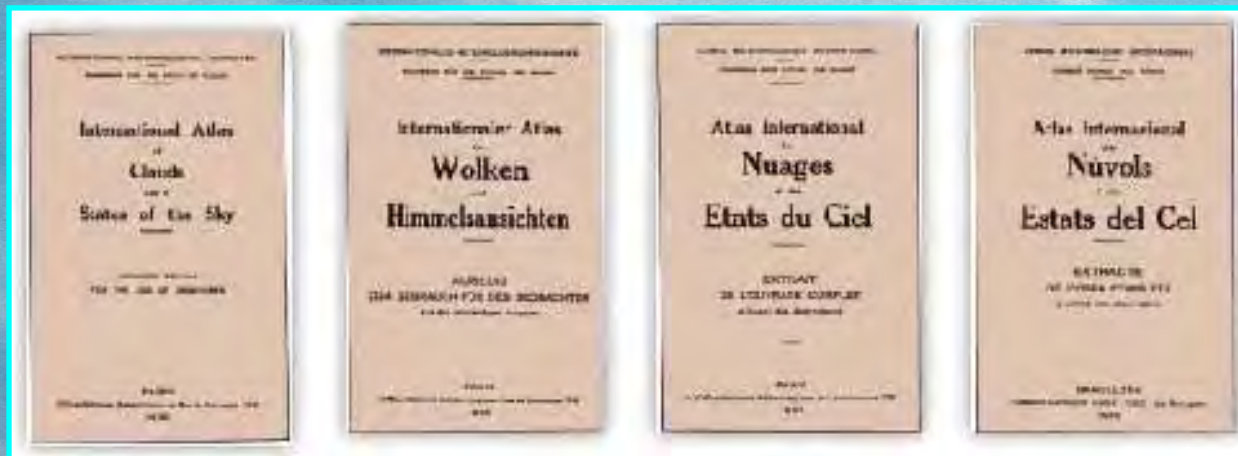
L'any 1929 es van fer reunions a Zurich i a Copenhague i es va acabar la compilació de treballs. Al congrés de Copenhague, l'Estat espanyol va enviar un militar enlloc d'Eduard Fontserè.

La darrera reunió es va fer a Barcelona, coincidint amb l'Exposició Internacional de Núvols.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

L'any 1930, l'OMI no podia finançar la publicació de l'Atles, Rafael Patxot se'n va fer càrrec amb la condició que hi hauria també una edició catalana, a banda de la francesa, alemanya i anglesa. Aquest fet irrità el Servei Meteorològic Nacional d'Espanya. Aquesta iniciativa de Patxot tingué repercussions durant la Guerra Civil.

Portades de les quatre versions reduïdes de l'Atlas en les seva versió reduïda de l'any 1930.

Vegeu a <http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]

[Consulta a 19 de juny de 2013]

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

Pujada d'instruments al Turó de l'Home.

Observatori del Turó de l'Home acabat d'instal·lar.

El 26 de gener de 1939 es van destruir les instal·lacions de l'SMC i es van incautar els arxius amb tots els registres acumulats durant disset anys d'observacions, els milers de clixés de núvols i les dades de l'observatori del Turó de l'Home.

Després de la desaparició del Servei Meteorològic de Catalunya, totes les competències en aquest sector, les va assumir el Servicio Nacional de Meteorología.

Vegeu a <http://ves.cat/huEw> [adreça escurçada]
[Consulta a 19 de juny de 2013]

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ATLES INTERNACIONAL DELS NÚVOLS

El 24 de juny de 1942 Patxot va rebre la visita del director de l'Institut Meteorològic Luis de Azcárraga (que en realitat s'anomenava Pérez-Caballero) amb una proposta de col·laboració amb el règim, que Rafael Patxot rebutjà.

L'any 1948, Patxot va fer una carta als membres de l'Organització Meteorològica Internacional i als meteoròlegs en general, per denunciar l'espoliació que havia patit, com a venjança per la publicació en català de l'Atles Internacional dels Núvols. Però l'OMI no intercedí per no enemistar-se amb el règim franquista.

Patxot va creure que els arxius havien estat destruïts, no obstant una gran part del seu material juntament amb el del Servei Meteorològic de Catalunya va ser dipositada a la Generalitat l'any 1983, i es troba a l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Vegeu a <http://www.icc.cat/cat/Home-ICC/Fons-historics-Cartoteca/Fons-documentals>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Segons Josep Iglésies al seu article “L’obra i el mecenatge de Rafael Patxot i Jubert” a *Serra d’Or*, any V, número 2, febrer de 1963:

“[...] no constitueix cap menyspreu envers els mecenatges que actualment rep la cultura catalana afirmar que no n’hi ha hagut cap de tant vast, tan profund, tan intencionat i tan intel·ligent com el que li oferí Rafael Patxot i Jubert en el període 1925-1936 [...] Només té un parió amb el que en la mateixa etapa exercí Francesc Cambó”.

Podeu descarregar l'article a:

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/91394910769917729532279/ima0031.htm>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Fundació Concepció Rabell i Cibils

L'any 1919 Patxot esdevingué marmessor de la seva cunyada Concepció Rabell i Cibils que va morir, ja vídua, a causa de l'anomenada *grip espanyola*.

Concepció havia heretat la meitat dels béns del seu marit, l'hisendat argentí Eduardo Romaguera del Alizal, de família originària de Sant Feliu de Guíxols, i al seu testament concedí a Rafael Patxot plena llibertat per administrar els recursos de l'herència.

Per mitjà d'aquesta herència va instituir dues figures cabdals en la preservació del patrimoni català:

L'Estudi de la Masia Catalana

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

Retrat de Concepció Rabell, vídua de Romaguera, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Retrat de Montserrat Patxot i Rabell, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

El fons de la Fundació Montserrat Patxot i Rabell es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Vegeu:

http://www.guixols.cat/files/arxiu_guixols_fundacio_montserrat_patxot_rabell.pdf

Fundació Montserrat Patxot i Rabell

Creada per Rafael Patxot arran de la mort de la seva filla gran l'any 1919 a causa de la grip espanyola, com la seva tia Concepció.

Es proposava dotar una noia que reunís unes determinades condicions i hagués nascut l'any de la convocatòria de l'ajut amb una llibreta dotal.

L'any 1931, quan Patxot va anul·lar aquesta fundació, havia atorgat 14 llibretes dotals.

Va sufragar la biblioteca de l'Institut de Cultura de la Dona que va prendre el nom de la seva filla Montserrat, arrabassat durant la Guerra Civil.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Concursos Musicals Eusebi Patxot Llagustera

El 1919 Rafael Patxot crea una fundació per convocar els Concursos Musicals Eusebi Patxot i Llagustera, dedicats al seu pare, pianista de gran sensibilitat.

Va ser l'Orfeó Català qui organitzava els concursos, durant les edicions dels quals van ser premiats, per exemple, Juli Garreta, Eduard Toldrà, Mossèn Higiní Anglès o Joaquim Zamacois.

Aquesta activitat fou interrompuda per la Guerra Civil.

Retrat d'Eusebi Patxot, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Fundació Clara Jubert de Patxot

Creada l'any 1920 en record de la seva mare.

L'objectiu era sufragar l'assegurança maternal i les pensions de vellesa a dones guixolenques sense mitjans.

L'any 1932 Patxot va anul·lar aquesta fundació i havia atorgat tretze ajudes.

Retrat de Clara Jubert, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

La documentació de la Fundació Clara Jubert de Patxot es troba a l'Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Vegeu:

http://www.guixols.cat/files/arxiu_guixols_fundacio_clara_jubert_patxot.pdf

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Retrat de Rafael Patxot i Ferrer, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

Concursos Rafael Patxot i Ferrer

El 1920 instituí una fundació per als Concursos Rafael Patxot i Ferrer, dedicats al seu avi.

L'objectiu era fomentar la realització d'estudis històrics, polítics i socials.

La institució encarregada d'organitzar aquests premis fou inicialment l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, posteriorment se n'encarregà la Institució Patxot.

Fins l'any 1936, que es va interrompre l'activitat, van ser convocades disset edicions.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Concursos per a premiar estudis de ciències físiques i matemàtiques

Vista de la Biblioteca de Catalunya. Per saber-ne més:

<http://www.bnc.cat/Coneix-nos/Edifici-historic>

<http://www.bnc.cat/Coneix-nos/Cronologia>

L'any 1922 va instituir concursos per premiar estudis i treballs de ciències físiques i matemàtiques, inicialment convocats per mitjà de la Biblioteca de Catalunya fins a la dictadura de Primo de Rivera. Va preveure la realització de concursos nacionals i internacionals, la dotació eren 5.000 pessetes.

L'any 1925 va guanyar el premi Joaquim Febrer amb l'Atlas pluviomètric de Catalunya, que fou publicat posteriorment per la Institució Patxot.

Aquests premis es realitzaren fins l'any 1932, alguns quedaren deserts (els primers convocats, per exemple) i d'altres no s'adjudicaren.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Medalla d'Or del Centre Excursionista de Catalunya

Instituïda per Patxot tenia com a objectiu “ser un tribut d’admiració i penyora d’agraïment als autors de treballs o gestes notables, realitzats dintre del camp d’acció del Centre Excursionista de Catalunya, considerat en el sentit més ampli: estudis d’erudició, arqueologia, recerca científica, historiografia, folklore, obra artística en tots els aspectes, cultura, excursionisme, esforç físic, alpinisme, etc.”

Aquesta filosofia encaixava en el concepte modernista d’excursionisme.

Entre 1923 i 1935 s’atorgaren 13 medalles, durant el lliurament de les quals Patxot feia un parlament que ell anomenà *Sermons de les medalles*.

Arxiu Fotogràfic

Centre Excursionista de Catalunya

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Fundació Maria Patxot i Rabell

Retrat de Maria Patxot, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

L'any 1925 la mort de la seva segona filla, Maria, que es volia dedicar a l'ensenyament, l'impulsa a crear la Fundació Maria Patxot i Rabell.

Es proposava atorgar beques per facilitar els estudis a noies catalanes que, posseint capacitat intel·lectual, no tinguin mitjans materials per a conrear-la.

El patronat fou creat en el marc de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona i hi figurava Francesc Cambó. L'any 1931 Patxot va dissoldre aquesta institució.

El reglament de la fundació i la convocatòria de beques es troben a la Biblioteca de Catalunya. Vegeu:

<http://cataleg.bnc.cat/>

Per saber-ne més de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, vegeu:

<http://ves.cat/hnco> [adreça escurçada]

<http://ves.cat/hncp> [adreça escurçada]

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Institució Patxot

Creada l'any 1926 en el context de la dictadura de Primo de Rivera, estava regida per un Consell integrat per les persones següents:

- Eduard Fontserè, director del Servei Meteorològic de Catalunya**
- Jordi Rubió i Balaguer, director de la Biblioteca de Catalunya**
- Agustí Duran i Sanpere, director de l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona**
- Francesc Pujol, mestre de l'Orfeó Català**
- Josep M. Batista i Roca, president de la Secció de Folklore del Centre Excursionista de Catalunya**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Institució Patxot

Actuacions:

- Gestionar les obres de mecenatge creades anteriorment
- Subvenció de les publicacions de l'IEC
- Noves iniciatives
 - .Publicacions pròpies i edició de llibres
 - .Subvenció de publicacions dels Estudis Universitaris Catalans
 - .Organització del concurs El Llegendari Català (1926, 1928 i 1930)
 - .Organització del Concurs de la Haia per fomentar estudis sobre les influències del dret i les institucions internacionals sobre el dret públic interior (1928 i 1934)
 - .Subvenció de llibres de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana
 - .Ajuda a la Societat d'Estudis Occitans

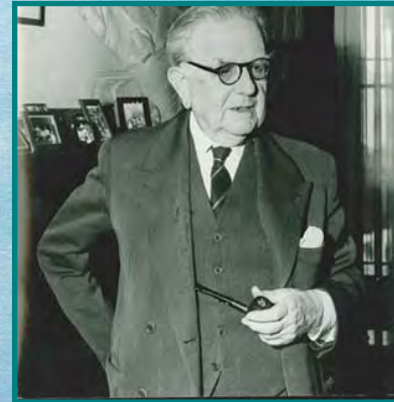
RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

Institució Patxot

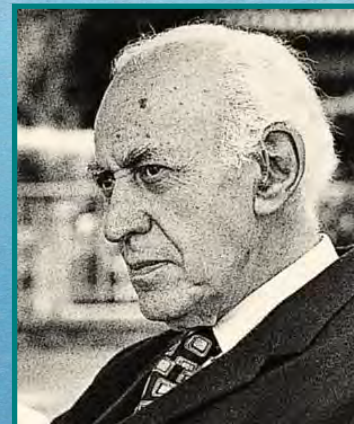
Actuacions:

- Promoció de campanyes de recollida de dades per a:
 - .La Bibliografia general catalana, a càrrec de Jordi Rubió
 - .La Bibliografia històrica local, suggerida per A. Duran i Sanpere
 - .El Refranyer popular català
 - .El Teatre català
 - .Poetes catalans
 - .El Repertori dels manuscrits catalans, a càrrec de Pere Bohigas.
 - .Estudi del trobador a partir de materials sobre Cerverí de Girona aplegats per Nicolau d'Olwer

Retrat de Jordi Rubió
i Balaguer, extret de:

<http://www.escriptors.cat/autors/rubiobalaguerj/>

Retrat d'Agustí Duran
extret de Gran
Enciclopèdia Catalana:

<http://ves.cat/gZFB>

Per saber-ne més
vegen:

<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/0000040%5C00000094.pdf>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

El mecenes

“La P enlairada, és la tradició del nom de família que porto, deixa honorable dels meus avantpassats i, Com que acaba directament amb mi, jo mantinc arborada la nostra ensenya per tal d'enfonsar-me amb ella, en la posta de la meva vida, tal com pertoca al bon mariner.

La doble creu, diu amb uncíó la punyent enyorança de les dues filles traspassades en la flor de juvenesa.

El peix, representa la transfiguració del nostre nom de família: peix, peixot, paixot, Patxot.

El cel estel·lat ho empara tot en la radiant serenor on té acolliment el meu ésser, sempre que vol defugir les foscors i els solatges terrers”

Rafael Patxot a *Guaitant enrere*

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Adrià Gual. Primer cartell institucional de l'Orfeo Català. Barcelona: lit. Henrich y c^a, ca.1904. Cromolitografia (77 x 109 cm)

Vegeu:

<http://www.palaumusica.cat/tresorsbiblioteca/cat/arts01.html>

Projecte iniciat per l'Orfeo Català sota el patrocini de Rafael Patxot i Jubert, l'octubre de 1921. Amb la mateixa filosofia que altres experiències europees promogudes per Bartók i Kodály.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Retrat del mestre Francesc Pujol.
Actualment el seu fons es troba
dipositat a la Biblioteca de Catalunya.

Vegeu:

[http://www.bnc.cat/fons/inventaris/
smusica/pujol.pdf](http://www.bnc.cat/fons/inventaris/smusica/pujol.pdf)

Retrat de Mn. Joan Puntí i Collell
procedent de la nota biogràfica:

<http://escriny.blogspot.com.es/2009/02/puntí-collell-joan.html>

Direcció: mestre Francesc Pujol i Mn. Joan Puntí i Collell.

Col·laboradors: Baltasar Samper, Josep M. Casas i Homs, Vicenç M. De Gíbert. Higiní Anglès, Mn. Francesc Baldelló, Ventura Gassol, Pere Bohigas, Joan Llongueras, Mn. Joan Puntí i Collell i el mestre Joan Tomàs.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

L'Orfeó Català és una societat coral fundada l'any 1891 per Lluís Millet i Amadeu Vives i va ser capdavantera dins el panorama musical català.

Dins del corrent modernista, va ser un referent cultural fonamental en el panorama musical català del segle XX. Les seves actuacions estaven encaminades al foment de la música catalana, però també a la divulgació de les grans obres del repertori coral universal.

Posà les bases per instaurar un moviment musical català a través de la creació de la *Revista Musical Catalana* (1904-1936), la Festa de la Música Catalana (1904) i la construcció d'un auditori propi: El Palau de la Música Catalana (1908).

Aquesta institució treballà per la normalització de la vida musical i va liderar durant molts anys el món musical català.

Per saber-ne més vegeu:
http://ca.wikipedia.org/wiki/Orfe%C3%B3_Catal%C3%A0

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Imatge procedent de:

<http://blog.localnomad.com/es/2013/01/07/palau-de-la-musica-catalana-en-barcelona/>

Per saber més de Lluís Domènech i Montaner, arquitecte del Palau de la Música, vegeu:

<http://www.arteespana.com/lluisdomenechimontaner.htm>

Per saber més del Palau de la Música, veure més detalls de l'edifici i realitzar una visita virtual, vegeu:

<http://www.palaumusica.cat/ca/l-edifici-modernista> 23602

http://www.palaumusica.cat/ca/galeria_fotogr%C3%A0fica 23608

<http://www.palaumusica.cat/ca/visita-virtual> 23641

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Metodologia de treball: missions o campanyes juntament amb aportacions de particulars (Marià Aguiló o Rossend Serra).

En el treball de camp s'ajudaven amb un fonògraf i amb una màquina fotogràfica.

Inventari del material amb fitxes. Se'n van aplegar unes 40.000

Material i fotografia obtinguts l'any 1922 durant la missió de Joan Llongueres i Joan Tomàs a la Selva i la Garrotxa.

Per saber més de la missió de l'any 1922 a les Planes vegeu:

<http://nyerro.blogspot.com.es/2012/09/les-planes-1922-1-canconer-popular-de.html>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Aquest treball sense precedents va ser presentat al Congrés d'Història de la Música que se celebrà a Viena el març de 1927.

També es va presentar al III Congrés de la Societat Internacional de Musicologia que es va fer a Barcelona l'abril de 1936

Fotografies de les danses de la Patum de Bergà realitzades per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya l'any 1926. El total de fotografies (41) van ser incorporades a l'arxiu del Patronat de la Patum l'any 2013.

Per saber-ne més:

<http://locarranquer.blogspot.com/2013/05/el-patronat-municipal-de-la-patum.html>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Durant la Guerra Civil es va interrompre el normal funcionament de la institució. Patxot s'exilià a Suïssa.

L'any 1937, l'advocat Francesc Maspons es reuní amb el mestre Pujol per trobar una solució que proposaren a Patxot. Aquell mateix any es constituïa el Patronat de les Institucions Patxot (abastava l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i l'Arxiu de la Masia Catalana), aprovat per Lluís Companys per mitjà d'un decret.

Malgrat tot no s'assolí el normal funcionament (bloqueig dels comptes de Patxot, bombardejos, ocupació d'edificis oficials) i l'any 1938 se suspengué l'activitat.

19. EL SASTRE (BALL DE BASTONS DE BELLMUNT)

Partitura del ball de bastonets de Bellmunt, recollida per l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

Per saber-ne més vegeu:

<http://lateiera.wordpress.com/2012/11/28/el-ball-de-bastonets-a-bellmunt/>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Roseta Malet i Lavall i Anneta Bonaterra i Fortiana, Ller

Retrat de l'Anneta Bonaterra i Fortiana 13 anys i la Roseta Malet i Lavall, de Llers, fet l'any 1928 per l'Obra del Cançoner Popular. La seva cançó es troba recollida al volum IX de les memòries de missions de recerca.

saber-ne més vegeu:

<http://llers.wordpress.com/>

Acabada la Guerra Civil, el Mestre Pujol custodiava els materials. Mentre, a Europa, hi havia la segona Guerra Mundial.

L'any 1945 va morir Pujol. Els nous dirigents de l'Orfeó Català (Lluís M. Millet, director, i Joaquim Renart, president) no es van guanyar la confiança de Patxot i la relació desembocà en un plet.

Els tribunals emeteren sentència favorable a Patxot que amagà els materials a les autoritats franquistes i, als 50, traslladà els materials a una institució religiosa de Suïssa.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Retrat del pare Josep Massot.

Vegeu:

<http://www.youtube.com/watch?v=epxmUpt2Isw>

L'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes adreçà un escrit a la família Patxot per mitjà del pare Josep Massot l'any 1979.

L'any 1991 el fons fou lliurat a l'abadia de Montserrat. Des d'aleshores el pare Massot classificà i inventarià el material. Des del 1993, cada any, es va editar un volum dels Materials de l'OCPC. L'any 2012 es va editar el darrer dels 21 volums.

Es van microfilmear els materials i actualment es troben també als serveis següents de la Generalitat de Catalunya:

- El Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional de Catalunya (97 microfilms que contenen 158.000 documents)**
- Biblioteca de Catalunya**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

Vegeu:

- 1** Cançons populars i tradicionals a l'escola. Propostes didàctiques i metodològiques, editat per la Generalitat de Catalunya i disponible en línia a:

http://www20.gencat.cat/docs/Educacio/Documents/ARXIUS/doc_20517154_1.pdf

- 2** El bloc musical del CEIP Esteve Barrachina de Sitges. Les cançons del niuet. Cançoners en línia a:

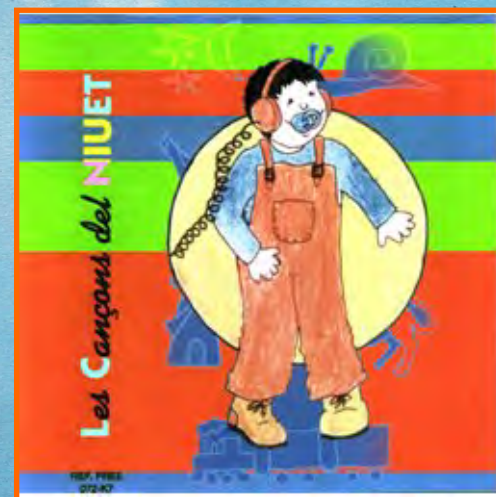
<http://blocs.xtec.cat/barrachinamusica/per-escollar/>

- 3** Blocs de Josep Vergés sobre pedagogia de la música i cançons en línia:

<http://www.blogger.com/profile/00640895435911722736>

- 4** Cançoners popular en línia de la Wikimèdia:

http://ca.wikisource.org/wiki/40_can%C3%A7ons_populars_catalanes

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

**Per saber la història del Centre
Excursionista de Catalunya vegeu:**

<http://www.cec.cat/quisom.aspx?sdm1=xkbz5vAeuD4oqQr1RzxMcKiqfrMBb5&sdm2=pRhPovkWRGgaiV4g8vB469rKAwnXBz>

Realitzat entre 1925 i 1936, en col·laboració amb el Centre Excursionista de Catalunya.

Gran projecte en el marc de l'ideari noucentista i modernista: obra de gran abast d'àmbit nacional.

Rerefons ideològic i moral: la família com a base de la societat rural catalana.

Trascendeix el folklorisme de la Renaixença aplicant una metodologia científica i cercant les dades per mitjà del treball de camp.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Retrat de Josep Danés
procedent de la nota
biogràfica de:

<http://www.epdlp.com/arquitecto.php?id=5956>

Creació d'una Comissió Directora i un pla d'actuació.

Retrat de Lluís Bonet
procedent de la nota
biogràfica de:

<http://www.epdlp.com/arquitecto.php?id=5350>

Dins la Comissió hi havia el president del CEC, els arquitectes Josep Danés i Torras i Lluís Bonet i Garí; l'etnòleg Josep M. Batista i Roca.

Retrat de Josep M. Batista
procedent de la nota
biogràfica de:

<http://www.e-criteri.cat/index.cfm?plana=mirades.cfm?ID=10>

El finançament anava a càrrec de la Fundació Concepció Rabell.

RAFAEL PATXOT, L'ÚLTIM HUMANISTA?

L'ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

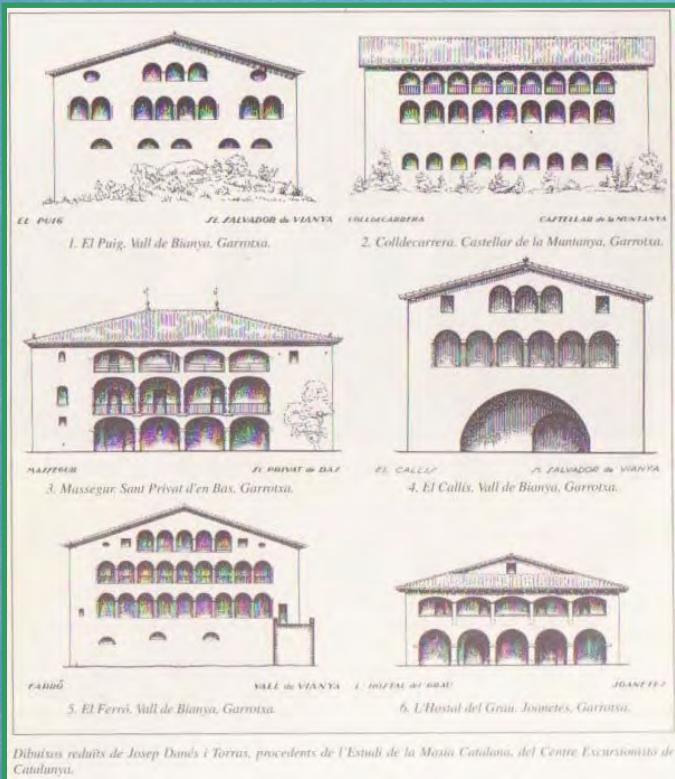
Abast de l'estudi es planteja amb el rerefons ideològic i moral: la família com a base de la societat rural catalana.

Es vol documentar:

-La casa i les seves parts. Connexió amb les vil·les romanes.

-Tipologies de cases.

-Aspectes relacionats: històric, moral, arquitectònic, pintoresc, social, toponímic, etnogràfic, geogràfic, folklòric, religiós, literari, musical.

Vegeu el bloc La masia catalana: una forma d'estructuració social a:

<http://fotent.wordpress.com/2011/09/24/la-masia-catalana-forma-estructuracio-social/>

Vegeu l'aplicació de Josep Gasso Leiva: *La masia catalana una aproximació interactiva* a:

http://cv.uoc.edu/~jgassoleiva/TFG/TFG_app_GassoLeiva_Josep.html

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Podeu consultar el fons a la pàgina web del Centre Excursionista de Catalunya:

<http://mdc.cbuc.cat/cdm/landingpage/collectio/n/afcecemc>

Metodologia: creació d'una biblioteca amb referències bibliogràfiques prèviament a l'elaboració del qüestionari.

Realització de treball de camp per aplegar plànols, fotografies i dibuixos.

Catalogació del material i elaboració de fitxes segons models existents.

Difusió per mitjà d'exposicions i la publicació de *Materials*, que finalment no es materialitzà.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Gran rellevància de la documentació gràfica com a base per a la recerca. És el primer cop en què s'usa la fotografia com a suport en la recerca etnogràfica.

Precedents:

1909: Inventari gràfic de Catalunya, per Geroni Martorell (CEC)

1915: Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya, vinculat a la Universitat de Barcelona. En formava part Josep M. Batista i Roca, que havia editat el *Manual per a recerques d'etnografia de Catalunya* el 1922

La font que hem consultat sobre el projecte L'estudi de la masia catalana és:

http://www.es.mhcat.cat/mhc/premsa_i_comunicacio/dossiers_de_premsa/2011/dossier_de_premsa_la_descoberta_del_mon_rural_i_estudi_de_la_masia_catalana

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Adquireixen fotografies a:

- Arxiu Mas**
- Àlbum Maravella**
- Archivo Fotográfico de Arte Aragonés**
- Centre de Lectura de Reus**
- Secció Fotogràfica del Centre Excursionista de Catalunya**

Imatge de l'Estudi de la Masia catalana, extreta del bloc:

<http://totent.wordpress.com/2011/09/24/la-masia-catalana-forma-destructuracio-social/>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Campanyes més significatives:

Vegeu:

<http://www.ecomuseu.com/cat/agenda2.asp?id=53>

1929-1930: masies i cases fortificades de la costa: Selva, Empordà i Maresme. L'any 1929 els dos arquitectes responsables Lluís Bonet i Josep Danés, juntament amb Antoni Gallardo van fer una missió a la Vall d'Aro a finals de juny.

1930-1932: missions sistemàtiques al Barcelonès i Maresme, que es van prioritzar pel risc de desaparició dels elements tradicionals rurals davant del creixement urbanístic desmesurat.

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

Per a la realització d'aquest projecte va ser fonamental la col·laboració amb altres institucions de l'època, especialment l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre.

Per saber més de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre vegeu:

<http://www.institutagricola.org/index.php?id=19&idC=1>

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

**Descripció geogràfica de les quatre províncies.
Eduard Brossa, 1883**

Institut Cartogràfic de Catalunya

Aquest projecte segurament va tenir connexió amb d'altres de la mateixa època que responien als mateixos ideals i alguns van compartir protagonistes.

Per exemple:

La base cartogràfica de l'estudi va ser el mapa elaborat per Eduard Brossa el 1926 (poble, municipi, comarca, partit judicial), que segurament s'usa en l'establiment de la divisió territorial durant la Segona República.

Diccionari nomenclàtor de pobles i poblats de Catalunya

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

L' ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

**Ferrant el bou a Meranges, Joan Nonell,
1934**

Vegeu el bloc:

**[http://www.reusdirecte.cat/cat/events/001
/l'estudi de la masia catalana 818.php](http://www.reusdirecte.cat/cat/events/001/l'estudi_de_la_masia_catalana_818.php)**

Amb la Guerra Civil, tots els materials foren dipositats en un local de Barcelona, propietat de Rafael Patxot. Posteriorment, els fons foren dipositats al Centre Excursionista de Catalunya, gràcies a la iniciativa de Núria, la néta gran de Rafael Patxot

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

EPÍLEG

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

EPÍLEG

***Guaitant enrere* és el seu testament espiritual. Per una part, la decepció de no haver assolit el que pretenia a la vida, per una altra part fer la narració de tots els fets que li succeïren per tal que altres no deformin la seva memòria. “Aquest llibre és el fermall que tanca la meva actuació pública: científica, cultural i sentimental”.**

RAFAEL PATXOT, L' ÚLTIM HUMANISTA?

EPÍLEG

Retrat de Rafael Patxot quan era un infant, extret de la biografia de Joaquim Maluquer

**Epitafi escrit per ell mateix el 8 de maig del 1962 (un mes abans que morís la seva filla Concepció):
“La meua vida contenia quelcom que no ha pogut esplaïar i que morirà amb mi. Malaguanyada vida!”**

Segons Núria Delétra-Carreras Patxot estava decebut perquè les circumstàncies el van obligar ben jove (21 anys) a abandonar la seva vocació per dedicar-se al negoci familiar i a tirar endavant els seus 5 germans.

Va morir el 8 de gener de 1964, la seva esposa va morir el 15 de març de 1965. Reposen a Barcelona, on van ser enterrats el 7 d'abril de 1965.